

Məşhurun xəyanəti: özünə, sənətinə və xalqına

“Qafqaz üçlüyü” filminin ssenaristi Rüstəm “bəy” Azərbaycandan ünvanına gələn tənqidlərə aram-aram cavab verir, bunu qaragüruhçuluq, ona qarşı təşkil edilmiş sistemli hücumlar kimi qiymətləndirir, xalqına, ölkəsinə bağlı olduğunu, onun sarsıntılarına hamıdan çox yandığını israrla bəyan edir.

Əvvəl bu çıxışlar Azərbaycan mediasında yer aldı, sonra da dünya mətbuatına ayaq açdı. Beləliklə, ssenarist Azərbaycanda mənfi qiymətləndirilən əsərinə vətən sevgisindən, milli ruhdan don deyirdir və hamını onu anlamamaqda, qərəzdə suçlayır: “Əksər azərbaycanlılar kimi, hesab edirəm ki, Ermənistanın ərazi iddiaları milyonlarla insanın taleyində əksini tapmış dəhşətli nəticələrə gətirib çıxarıb. Xalqımın acısını hiss edirəm və əminəm ki, gec və ya tez Azərbaycanın ərazi bütövlüyü bərpa olunacaq”. Gözəl sözlərdir! Amma nədənsə feysbuk səhifəsində belə yazan ssenarist filmi tamamilə başqa kəlmələrlə başlayır: “1988-ci ildə ərazi baxımından Azərbaycanda yerləşən Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti öz müstəqilliyini elan etdi”. Bütün çıxışlarında necib və tənəpərvərlikdən dəm vuran ssenarist filmə adlayan kimi cildini dəyişir. Sözü ilə əməli arasındakı təzadlar dünya şöhrətli məşhuru çirkəbə bulayır.

Amma Rüstəm “bəy” fasilə vermir, dayanmaq bilmir, özünü təmizə çıxarmağa cəhd etdikcə, daha çox dərinə batır. Ermənistan rəhbərliyini və təcavüzkar milliyətçi qruplarını ölkəmizə qarşı cinayətlərdə ittiham etdiyini yazaraq bəyan edir ki, baş verən hadisələrdə bütün erməni xalqını təqsirli hesab etmir və hər bir erməni də düşmən saymır: **“Və məhz buna görə mən “ermənipərəstlikdə” ittiham edirlər!”** Gülməlidir, kim bizdə bütün erməni xalqını düşmən sayır ki, yalnız sən özünü ala qarğa kimi təqdim edirsən?!

Ssenarist uzun illər qazandığı titulları, adları altına yığıb bardaş qurduğu zirvədən öz xalqına ağıl verir. Amma onu da unudur ki, başqa xalqlara nəinki nifrət etmək, hətta onları Yer üzündən silmək erməni millətçilərinin tarixi peşəsidir. Azərbaycan xalqı unikal tolerantlığı ilə dünya şöhrəti qazanıb. Biz erməni xalqı ilə erməni millətçiləri və faşistləri arasındakı fərqi məgər Rüstəm İbrahimbəyovdan zəifmi bilirik? Ziyalılarımız da, Azərbaycan rəsmiləri də bəyan edirlər ki, biz erməni xalqı ilə düşmən deyilik.

Amma Rüstəm “bəy” səhifə yarımliq mətninin əvvəlində dediyini sonda özünə inkar edir: **“Yaxın keçmişdən bəri respublika mətbuatında ermənilərin Azərbaycana sıxlaşan səfərləri razılıqla qarşılanır”**.

Salaməleyküm!!!

İndi bir-iki abzas geri qayıdın, oxuyun və çalışın ki, anlayasınız bu adam niyə təcavüzü quyudan anımda əyilib bu işir? Etiraf edirsənsə ki, ermənilərə münasibət yaxşılaşır, onda niyə sən erməni qəhrəmanını aeroportdan yumruq atıb yola salırlar, niyə gür-cünü azərbaycanca danışmadığını görə döyüb öldürürlər?

Özünü əzabkeş ala qarğa kimi təqdim edən ssenaristin anlamadığı odur ki, bu gün Ermənistanda faşist ideologiyası hakim ideologiya kimi erməni xalqının böyük bir qisminin beynini zəhərləyib, zombiləşdirib. Hətta yeni “demokrat” Paşinyan belə İrəvanda yanını hakimiyyət kürsüsünə yerləşdirən kimi, Dağlıq Qarabağa cumur, oğlunu əsgər kimi ora yola salaraq işğalçılıq ənənələrinə sadıq olduğunu dünyaya bəyan edir. Sivil ölkələr, supergüclər də buna çəpik çalırlar. “Qafqaz üçlüyü” filmində erməni faşist ideologiyasına eyham belə vurmayan müəllif nədənsə hesab edir ki, Azərbaycandan səslənən tənqidlərdə “filmdə baş verənlərin mənası kobud və qərzli şəkildə təhrif edilib”, diqqət ikinci dərəcəli hadisələrə yönəlib. Yəni, ssenarist Bakıya barmaq sil-kələyir ki, nə çəkmişəmsə, ondan danışın, nə görmüşəmsə, siz də onu görün.

Rüstəm “bəy” bir sıra filmlərinin ciddi tənqide məruz qalmasından gileylənərək özünü əzabkeş qiyafəsində təqdim edir: **“Bizdə hakimiyyətin ideoloji məqsədləri ilə üst-üstə düşməyən istənilən fikir düşmən fikir hesab olunurdu və olunur”**. Hələ bir bu cümləyə baxın: **“Və istənilən erməni düşmən elan edənler istər-istəməz yerli əhalinin düşməni münasibətilə əlaqədar Azərbaycan ərazisində ermənilərin yaşamasının qeyri-mümkün olduğunu iddia edən ideoloji düşmənimizə kömək edirlər”**. Səhvləri yana qoysaq. Əzə-

mətli fikirdir. Amma bir əmması var ki, bir milyon qaçqın və məcburi köçkün artıq 30 ilə yaxındır öz doğma torpaqlarına qayıda bilmir, onlar üçün istənilən erməni işğalçıdır. Dünya birliyi bizi qarşılıqlı kompromislərlə biabırçı sülhə sürüklədikcə, erməni faşizmindən əziyyət çəkən, qohumları, yaxınları bu amansız müharibədə itkin düşən, ölən və şəhid olan on minlərlə soydaşımıza erməninin yaxşısı ilə pisi arasındakı fərqi ayırmaq çətindir. Ona görə ki, bu gün bütün erməni xalqı rejimin əlində oyuncaqdır, lap faşist Almaniyasındakı kimi.

Erməni təbliğatı, mətbuatı və bütünlükdə erməni faşist ideologiyası işğal etdiyi, viran qoyduğu şəhərlərlə fəxr edir. Qarabağın hərbi canilərdən tutmuş İrəvanda heykəli ucaldılan faşist Njəy, tayqulaq Andronikə milli qəhrəman kimi səcdə edirlər. Alman faşizminə qarşı bütün dünya birləşib ikinci cəbhəni açmışdı. Amma işğalçı Ermənistan Avropa qollarını açır!

Rüstəm “bəy”, siz Xocalı soyqırımında ailəsinin tən yarısını itirən qadına başa sala bilərsinizmi ki, ermənilər pis deyil? Bunun üçün alman xalqı yəhudilərdən nəcə üzr istəyib onları geri çağırmışdısa, ermənilərin də böyük bir qisminin erməni faşizminin törətdiyi cinayətləri etiraf etməsi lazımdır. Amma təəssüf ki, erməni xalqının əksəriyyəti iliyinədək faşist ideologiyasının əsarətindədir və özü qorxu içində yaşayır. Müsbət faktlar nadir hallarda üzə çıxır. Məhz bu amillərə görə, “Qafqaz üçlüyü” filmi bütün reallıqlardan uzaqdır. Rüstəm “bəy” də ruhunu iblisə təslim edən uğursuz məşhurdur.

Amma bu uğursuz İbrahimbəyov sadə adam deyil, 60-a yaxın filmin ərsəyə gəlməsində iştirak edib. Onun bütün ədəbi əsərlərinin ekran variantı mövcuddur, 15 pyesi dünyanın yüzədən artıq teatrında səhnələşdirilib. On kitabı yarım milyonluq tirajla nəşr edilib, titullarının sayı-hesabı yoxdur. Azərbaycan, Rusiya, SSRİ dövlət və Lenin komsomolu mükafatları laureatı, Avropa və Amerika kino akademiyalarının üzvüdür. Onun bütün mükafatları bir “KamAZ”-a sığmaz. Ən vacibləri Venesiya kinofestivalının “Qızıl aslan” və ən yaxşı xarici filmə görə aldığı “Oskar” mükafatıdır.

Rüstəm “bəy” əsərlərinin Bakıda başa düşülməməsindən gileylənəndə bir qədər rola girir, həm də ermənilərə yeni imicini təqdim edir ki, mən də əzabkeşəm. Lakin Azərbaycan onun istedadını həmişə yüksək qiymətləndirib, o, daim dövlət başçılarının himayəsində olub, onun şərəfinə tədbirlər keçirilib, prezidentlər badə qaldırıblar. Bu yaxşılıqları danmaq üçün hansı ucalıqdan yığılmaq lazımdır?

Rüstəm “bəy”, sizə verilən titulların içində ən müqəddəsi Azərbaycan xalq yazıçısı adıdır! Siz münəqışə alovlanan gündən üzə bəri 30-a yaxın filmin üzərində işləmisiniz! Acı və ağırlarına “yandıgınız” xalqın iztirablarına hansı ssenarini həsr etdiniz? Ortaya nə qoydunuz? Məgər bilmirsinizmi ki, Dağlıq Qarabağ münəqışəsi Sovet İttifaqının altına qoyulan dinamit idi? Bilmirsinizmi ki, Qorbaçovun erməni əhatəsi dünya erməni diasporu ilə birləşərək Sovet İttifaqını çökdürdü və əvəzində Qarabağı peşkəş kimi qamarladı? Siz Cıdır düzü, Kreml və Ağ ev üçbucağında gedən gizli oyunların mahiyyətini açıb dünyanı silkələyən elə film yarada bilərdiniz ki, Hollivud sizə həsəd aparardı. Sizin bəşər tarixində sülhə hayqırıb gedən dahi kimi qalmaq şansınız vardı - əldən buraxdınız! Siz bunu etmədiniz, əksinə, böyüklüyünü, tarixdə qalmaq şansını bir Avropa qrantına satdınız.

Çox ucuz satdınız. Siz nə Azərbaycan ərazilərinin işğal edilməsini bir azərbaycanlı kimi anlayırsınız, nə də erməni faşizminin bəşəriyyət üçün doğurduğu təhlükələri hiss edirsiniz! Bu halda siz həqiqəti əks etdirən və reallıqlara söykənən ssenarini yazma bilərsinizmi? Necə tərəfləri sülhə çağırma bilərsiniz? “Qafqaz üçlüyü” filmi məhz bu rakursdan yaranan uğursuz sənət nümunəsi, ölü doğulan uşaq kimidir.

Deyirsiniz ki, həmişə yazdıqlarınızın bir qismi Azərbaycanda pis qarşılanıb, filminiz də çoxdan çəkilib və nədənsə indi tənqide mə-

ruz qalıb. Yalan deyirsiniz. “Qafqaz üçlüyü” filminin vikipediyasında lap çoxdan ölü doğulan sənət əsəri ciddi tənqid edilib. “Kurutsın - davay gözəldənial!” başlığı altındakı rəyde müəllif əsəbləri gərildiyindən qələmə sarıldığını deyir. Mətnin qısa tərcüməsi belədir: “Mən Rüstəm İbrahimbəyova dərin hörmət bəsləyirdim və gürcü “Portağallar”ı səviyyəsində bir əsər gözləyirdim. Amma təəssüf ki... Deyirlər ki, ssenarinin prototipi real hadisələrdir. Həyatında ilk dəfə Moskva teatrında ən vacib rol alan Teymurun bioloji atası onu Bakıya azərbaycanlı İsayev familiyasını erməni Aqayans familiyasına dəyişməyə göndərir. Teymur Bakıya, atası isə Tbilisiyə gələrək onun oğluna doğum haqqında şəhadətnamə əvəzinə, yaxşı miras təklif edən bacısı ilə görüşür. Bir şərtlə ki, Teymur erməni atasının familiyasına keçsin.

Onun arvadı rolunu R.İbrahimbəyovun qızı Fatimə İbrahimbəyova biganə və laqeyd bir tərzde oynayır və Bakıya gələn Teymuru süst bir tərzde inandırmağa çalışır ki, ailəsinin gələcəyini dağıtmasın. Amma Teymur qətiyyətlidir, onu uşaqılıqdan tərbiyə edən azərbaycanlı atası vecinə deyil, erməni atasının dostu Fərhad da onu niyyətindən daşındıra bilmir. Qəfildən namus məsələsində qızısan qayını ilə bağ evində sözləşdikdən sonra qeyb olur. Bu andan fantastik elementlərlə yəhərlənən sərt detektiv başlayır. Rüstəm İbrahimbəyova belə bir əcaibliyi ortaya çıxarmaq olmazdı!

Erməni rolunda Stoyanov acınacaqlı və ümitsiz görünəndə, istedadsızlığın zirvəsini Fatimə İbrahimbəyova fəth edir. Ssenaristin qızının oyununa baxanda ağıla gələn ilk o oldu ki, doğrudanmı çəkiliş meydanında elə bir adam olmadı ki, Rüstəm “bəy”ə desin: “Allahdan qorx, bu qadına kütləvi səhnələrdə arxa planda çəkilmək belə yasaqdır”.

Qısa, filmin süjeti beş dəqiqədən sonra parçalanıb dağılır, aktyorlar isə bu məntiqsiz sərsəmliliyi layiq olduğu “mükəmməlliklə” məntiqi sonluğa çatdırırlar.

Onu da deyim ki, Qafqazda, o cümlədən Azərbaycanda bir dəstə adamın qocaya əl qaldırması ağıla sığmayan fantastikadır. Rüstəm həm öz xalqından, həm də hakimiyyətdən incisə də, öz xalqını bu qədər aşağılamamaq üçün heç olmasa, birçə damla abır-həya sahibi olmalı idi. Ondandır bir rejissor və insan kimi üzüm döndü...”

Başqa birisi isə yazır ki, “...film çəkənlər Bakı reallığından uzaqdır. Necə olur ki, Timoçkanı öz oğlu kimi böyüdən ata onu bioloji atasına ömrü boyu qaytarmaq arzusunda imiş?! Hələ üstəlik də Edikə deyir ki, indi əmindir ki, oğlu təhlükəsizlikdə olacaq. Məgər o, 30 il Azərbaycanda yaşayanda, azərbaycanlı qızla ailə həyatı quranda təhlükələrə üz ləşirdi?” Erməni familiyası hansı qüdrətə malikdir ki, onu götürən kimi bütün təhlükəsizlik məsələləri həll edilir? Paradoks ondadır ki, azərbaycanlı ata sanki robotdur. Digər qəhrəmanlar da emosiyalardan məhrumdur. Bütün hadisələrin realılıqla heç bir əlaqəsi yoxdur”.

Rüstəm “bəy” hamının qəzəbinə gələn “Qafqaz üçlüyü”-nə haqq qazandırmağa davam edir. Sevinc Osmanqızına sicilləmə müsaibə verir. Yəqin erməni havadarlarının dəstəyi ilə Avropadan və ABŞ-dan yeni qrantlara imza atır. İkili oyun gedir, həm yeni si-fariş almaq, həm də batan nüfuzunu qorumaq lazımdır. Amma artıq gecdir, nəzərə alın ki, söhbət artıq dünyaca məşhur yazıçının, ssenaristin, rejissorun yaradıcılığından yox, şəxsiyyətinin cılızlaşmasından gedir. Fərqində deyilsiniz ki, ömrünüzün ixtiyar çağında bütün yaradıcılığınıza və həyatınıza ölüm hökmü oxudunuz, kitabınız bağlandı.

Siz Maqomayev kimi dahi ola bilərdiniz, amma Müslümün atılan dirnağı qədər də olmadınız. Siz sözdə özünüzü dissident elan edirsiniz, o isə sözün əsl mənasında, zamanəsinin dissidenti idi. Onun arxasında ulu öndər dayanmışdı, onu göz bəbəyi kimi qoruyur, təhlükələrdən sovuşdururdu. Müslümün dahiliyi ondadır ki, üzə heç vaxt Azərbaycandan dönmədi, onu qoruyan insanlara sədaqətli qaldı və ən başlıcası, məqamı çatanda səhnəni tərk etdi. Siz bunların heç birini bacarmadınız! Bəlkə də siz dahi kimi şöhrət zirvəsinə ucala bilərdiniz. Lakin şəərəfsiz bir uçuruma yıxıldınız və özünü, sənətinizə, xalqınıza xəyanət etdiniz...

Bahadır İMANQULİYEV,
“Azərbaycan”